

725.091

A főváros 3 éves tervének kulturális eredményei

A hároméves tervben a kultúrpolitikai ügyosztálynak több mostoha része volt. Az ügyosztály ugyanis igen sok intézménnyel rendelkezett és így a kultúrpolitikai ügyosztálynak jutott összeg jelentékeny részét nem tudták kultúrpolitikai célokra fordítani. Az első tervében maga a Városháza épülete is a XI. ügyosztályhoz tartozott és így a kultúrpolitikai ügyosztálynak jutott összeg legnagyobb részét az első évben a Központi Városháza újjáépítésére fordították. Az első évben egyes múzeumépületek, valamint a Központi Könyvtár épületének háborús kárait szüntették meg. Nagyobb összeget jelentett a fürdők helyreállítása is, mert az első tervében a fürdők is a XI. ügyosztályhoz tartoztak.

A második tervében a Központi Városházára fordított összegeken kívül semmiféle tétel nem állott a közművelődési célok rendelkezésére. A harmadik tervében azonban már eredetileg több közművelődési vonatkozású tétel szerepel: 3 fiókkönyvtár felállítása, kultúrház létesítése a Hajdú utcában, az Aquincumban vízvezeték és csatornaberendezések elkészítése, a Múcsarnok részbeni helyreállítása, a századosúti művésztelep és a kelenhegyi művész ház rendbehozatala. Helyreállítottuk a Margitszigetet 5,100.000 forint költséggel, úgyszintén a margitszigeti sporttelepet, üzembe helyeztük a margitszigeti színpadot, átépítettük a Városi Színházat akusztikai és színpadtechnikai szempontból, berendeztük a XIII. kerületi kultúrház színház- és mozitermét, kijavítottuk a Budai Vigadó tetőzetét és az épületben 3 lakást helyreállítottunk.

Forrás:

Fővárosi Szabó

Budapest 1949 XII/29

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely:

Idő:

"1949"

Személy:

Helyszám:

Az ügyosztály azonban feladatainak természeténél fogva nemcsak a hároméves terv keretében foglalkozott intézményes fejlesztésével, létesítésével, hanem a rendes munkaterületén is keresett fejlesztési lehetőséget. A Népművelési Központ 1949-ben indult meg a teljes újjászervezés útján annak ellenére, hogy nevét és szervezeti Budapest felszabadulása után kapta. Most teljes szervezetében, új osztályaival, a tömegszervezetekkel kívánja teendőit és céljait építeni. A Népművelési Központ ebben az évben három alkalommal nyilatkozott meg a tömegek felé. A választások során a szabadtéri gyűlések során, amikor a népi demokrácia eredményeit ismertették a lakosság különböző rétegei előtt, a "könyvnapok előtt és a könyvnapok alatt, amikor a távolos lakónegyedekben írók, színészek beszéltek a könyvről és terjesztették az olvasás szeretetét. Ősszel a VIT és a Nemzetközi Vásár tevékenységére fektette a főszűlyt a Népművelési Központ, amelynek színpadai előtt a közönség százai jelentek meg. Ezek az alkalmak tették időszertűvé, hogy a Népművelési Központ megteremtse a szabadtéri előadások lehetőségét. Ezzel kapcsolatban megindult nyáron a „Zenés Nagy-Budapest” című szabadtéri hangverseny. A peremvárosok és peremközségek központjaiban, valamint a külső kerületekben hivatásos zene-

karok és énekkarok szórakoztatták a közönséget. A nyár folyamán 84 ilyen hangverseny volt, amelyek a szovjet zene eddig elzárt értékeit is megismertették közönségünkkel. 1949-ben a hároméves terv harmadik évében épült fel a Józsei Attila-kertvárosban az első kultúrház, amelynek 600 személyes nézőtere, jól felszerelt színpada és moziterme van.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, amely nevét alapítójáról a szocializmus nagy elméletének éleselméjű harcosától kapta, azok közé az intézmények közé tartozik, amelyek a leg hamarabb épültek fel a háborús pusztulásból. 1945-ben megvalósították a mozgófiókkönyvtárakat, amelyeket vilamoskocsikra szereltek fel és a hét különböző napjain más és más helyen tartottak köicsönző órát. Ezáltal eljuttatták a könyvet az olvasóhoz. A mozgófiókok természetesen csak a tálajt dolgozták meg, hogy azután egy-

egy környék értetté váljék az állandó helyi fiók felállítására. A fiókkönyvtárak számának emelkedése újabb és újabb munkát jelent a népművelődés szolgálatában. Sajnálatosan kell megállapítani, hogy a peremvárosok és községek szegények könyvben, alig van közkönyvtárak, a meglévő anyaga pedig erős selejtezésre szorul.

A fiókkönyvtárak 1949-ben alakultak és a harmadik tervében három

fiókkönyvtár nyílt meg 5000—5000 kötettel. A régi fiókkönyvtárak könyvanyagát átrostálták, hogy a szocialista építés szempontjából értékes művek kerüljenek az olvasók kezébe. Örvendetesen emelkedik az olvasók érdeklődése, amit legjobban az bizonyít, hogy a kölcsönzések száma meghaladja a legerősebb békeévet is.

A főváros múzeumai is példa módon iparkodnak munkájukat kiszélesíteni. Súlyos károkat szenvedtek a Történelmi Múzeum épületei, a Kiscelli kolostor egyik szárnya, amely a benlévő anyaggal elpusztult. Tönkrement az Aquincumi Múzeum épülete, de maga a múzeumi anyag aránylag kevés sérülést szenvedett.

A Fővárosi Képtár volt az első, amely még 1945 szeptemberében a közelmúlt művészi termékét összefoglaló kiállítást rendezett. Ez volt Budapesten a legelső múzeum, amely megnyitotta kapuit és minden egyes tárlata komoly visszhangra talált. De nemcsak a Képtárban követték egymást a kiállítások, hanem a budapesti, pestkörnyéki gyárakban, üzemekben jelentek meg a Képtár gondosan megválogatott kiállításai. A Képtár később vidéki körutakra vitte a legjobb anyagát és mindenütt széles tömegeket kapcsolt be a tárlat látogatásba. Általában a Képtár közönségszervezése kiválóan működik és ami a legfontosabb, olyan tömegek is

látogatják a Képtárt, amelyek azelőtt sohasem jutottak el képkiallításra.

A Képtár kiállításainak sorozata is maradéktalanul szolgálja kitűzött célját, mert a szocialista realizmus festészetének és szobrászatának hagyományait és kialakulását mutatja be. A „Magyar Valóság” kiállításán az elődök összefoglaló áttekintését kaptuk, a VIT alkalmával tartott ifjúsági előadások pedig az új eszmék szellemében felnövő nemzedék úttörő kísérleteit, amelyek a jövőbe mutatnak. A „Magyar otthonok” kiállítása a magyar képzőművészet szoros összefüggéseit mutatja be a társadalom életformáival a századok változása mellett. Ez a kiállítás egyébként a Képtár állandó kiállítása. A Népművelési Központ Rákóczi út 30. sz. alatt állandó kiállítást létesített, ahol összefoglaló kiállításokon kívül a mai festőink mutatkoznak be. A Képtárnak gazdag anyaga van a szovjet festőművészet remekeinek színes reprodukcióiból, amelyeket részben saját épületében, részben vándorkiállításokon és peremvárosokban mutat be, hogy a szovjet képzőművészetet, a szocialista realizmus mestereit mindenütt megismerjék és megkedveljék.

A főváros többi múzeumi súlyos megrongálódás miatt csak lassabban fejlődtek. Mégis már 1946-ban közös kiállításon jelentkeztek az Egyetem-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy :

Hely :

Idő :

Személy :

Helyszám :

Szerző :

Cím :

Forrás :

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

utcai palotában, ahol Budapest fejlődésének egymás után következő fejezeteit mutatták be. Aquincum múzeuma önjerejéből, a dolgozók vállvetett munkájával 1948-ban rendezett és érdekes dialektikus kiállítással mutatkozott be. A Művelődés-történeti Múzeum középkori emléktára a Halász-bástya északi tornyában a múlt év tavaszán nyílt meg bőséges anyaggal és kimeríthetetlen kincsesházát kapott a Vár régi épületeiből. Az ostrom pusztítása következtében elbukkantak a középkori lakóházak és a pompásnál pompásabb lakóházak maradványai. Jóformán egy egész középkori város tárult itt fel a romok alól.

A Régészeti Intézet rendszeresen kutatja Budapest területén az őskori és a Népvándorlás-kori településeket és gazdag leletanyagát már elsőrangú őskori múzeumná nőtt. Kutatásainak legértékesebb területei az andorútcái telep, ahol a főváros területén a legrégebbi települést sikerült feltárni, a Gellért-hegyi kelta-falut és a Bertálvali római-falut. A máriaremetei remetebarlangban kimutatták az őskori ember maradványait, ami azt jelenti, hogy Budapest területe az ember legrégebbi megjelenéséből a mai napig folyatóságon lakott volt.

A Petőfi-házat a felszabadulás után a főváros saját kezelésébe vette és 1948. március 10-étől ott rendezte a korszerű Petőfi-emlékkiállítás, majd a

költő halálának 100. évfordulójára ezt a kiállítást a Nemzeti Múzeum gazdag kéziratanyagával kiegészítette. Ugyanakkor megnyitotta a József Attila ereklye kiállítását. Ezzel egy lépést tett a távoli cél felé, hogy a forradalmi eszme költőinek ereklyéit és emlékeit Petőfitől Ady Endrén keresztül József Attiláig egy közös múzeum termeibe gyűjtsük.

A főváros színházpolitikája közvetlen a felszabadulás után a községiesítés felé irányult. Még 1945-ben megvásárolta a Belvárosi Színházat, a Városi Színház egy évre bérbevette a Magyar Színházat, ahol a Nemzeti Színház vendégjátéka mellett főként az operett megnevesítésére törekedett. 1949. őszén a főváros kezelésébe került a Fővárosi (Royal) Varieté, a Kamara Varieté és a Fővárosi Nagycirkusz. Atvételük azzal a céllal történt, hogy ezeket a szórakozó helyeket céltudatosan megnevesítsék, helyes irányba tereljék. Mindebből egy közös intézmény alakult a községi háztartás keretében Fővárosi Népszórakoztató Üzemek címen, amelybe beletartozik még a Városi Színház, a margitszigeti és az Állatkerti szabadtéri színpad. A Városi Színház a mozgóképek-előadások beszüntetése után áttért színház természetű értékesítésére és színpadát elsősorban az Operaház rendelkezésére bocsátotta.

A Fővárosi Zenekar is egyike a legkorábban életre kelt intézményeknek. Még tartott Buda ostroma, amikor az első hangversenyt megrendezték és azóta a zenekar egyre erősödik és két irányban halad előre. Egyik a zenekar felemelése a legmagasabb tudású magyar hangverszenekarrá, amely már sikerült, a másik a közönség széleskörű megszervezése, helyesebben új zenekedvelő közönség kiérlelése és vonzása. Ezen a téren a haladás lépésről lépésre történik és határozottan észrevehető volt a Károly-kerti szabadtéri hangversenyeken, amelyeket új közönségreteg látogat.

Az Állatkert Budapestnek ez a gazdag intézménye az ostrom alatt jóformán teljesen elpusztult. Mindössze 11 állat maradt meg és az állatházak is teljesen tönkrementek. A helyreállítás lassan, lépésenként halad előre és most már számottevő emelkedésről számolhatunk be. Egyébként az Állatkert további fejlesztésével is foglalkozunk. Az Állatkert részére új területet jelöltünk ki.

Említést érdemel a városligeti Múcsarnok helyreállítása is. Ebben az évben sikerült a hároméves terv keretében a nagy felülvilágítási termék üveg-tetőjét teljesen helyreállítani és az újított kiállítását és a sztálini ajándékiállítását az év folyamán a Múcsarnokban rendezték meg.

Végül meg kell emlékezni a kerületi kultúrhatóságok megalakításáról, amelyek a főváros kultúrpolitikáját képviselik a lakosság felé, ugyanakkor kielégítik a lakosság kultúrzsükségeit. Minden kerületben jól működő művelődési szervnek kell lennie, amely biztosítja a közönség kapcsolatát a művelődési intézményekkel, de tolmácsolja a közönség óhajait az intézmények felé és elősegíti azok megvalósulását. Égész művelődési és népművelési munkánk a centralizált előkészítésnek a kerületekre, illetve peremvárosokra decentralizált végrehajtásában alakulhat ki a legeredményesebben.